

**LLEI ORGÀNICA 10/2022, DE 6 DE SETEMBRE, DE GARANTIA INTEGRAL DE LA
LLIBERTAT SEXUAL**

Vigència diferida: 7 d'octubre de 2023 (excepcions: veure DF 25)

Objectiu: adopció i posada en pràctica de polítiques efectives, globals i coordinades entre les diferents administracions públiques competents, que garanteixin la sensibilització, prevenció, detecció i la sanció de les violències sexuals, i incloguin totes les mesures de protecció integral pertinents que assegurin la resposta integral especialitzada enfront de totes les formes de violència sexual, l'atenció integral immediata i recuperació en tots els àmbits en els quals es desenvolupa la vida de les dones, nenes, nens i adolescents, en tant víctimes principals de totes les formes de violència sexual.

Antecedents

Segons la Macroenquesta estatal sobre Violència contra la Dona de l'any 2019, el percentatge de dones de 16 o més anys residents a Espanya que han sofert violència sexual fora de l'àmbit de la parella al llarg de la vida és del 6,5%. És a dir, 1.322.052 dones han sofert aquest tipus de violència i el 0,5% (103.487) en els últims 12 mesos. Un 2,2% (453.371 dones) del total de dones de 16 o més anys residents a Espanya han estat violades alguna vegada en la seva vida. Aquestes dades són en realitat una aproximació de mínims, perquè es tracta de la prevalença revelada, però ha de tenir-se en compte que és probable que les dones que han sofert els casos més greus no siguin capaços d'explicar-ho en una enquesta com aquesta a causa del trauma que suposa. En el cas de les nenes menors de 16 anys, el percentatge és del 3,4%, la qual cosa es tradueix en unes 703.925 nenes víctimes de violències sexuals. A més, el 12,4% de les dones que han sofert violència sexual a mans de la seva parella diu que en alguna de les agressions sexuals va participar més d'una persona. Finalment, gairebé en el 50% (40,6%) dels casos, la violència es va repetir més d'una vegada¹.

A Catalunya, les denúncies per violència sexual han crescut un 65,5% en l'última dècada. En aquest temps, els Mossos han tingut coneixement de 36.929 fets contra la llibertat i la indemnitat sexual; han atès 26.073 víctimes i han detingut a 10.013 persones. Les dades del 2021 comparades amb l'etapa prèvia a la pandèmia apunten a un increment del 42% d'agressions sexuals a menors de 16 anys respecte a 2019 (de 193 a 274), i un 25,4% dels abusos sexuals en aquest mateix col·lectiu (de 786 a 986). Les xifres globals del passat any

¹ Preàmbul Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual (punt IV)

assenyalen un increment del 6% de les violacions i d'un 18% dels abusos sexuals².

Estructura de la Llei Orgànica

Aquesta llei orgànica consta de **seixanta-un articles** distribuïts en un únic títol preliminar i vuit títols, cinc disposicions addicionals, una disposició transitòria, i vint-i-cinc disposicions finals.

Es desglossa el contingut central de la Llei:

- **El títol preliminar** inclou l'objecte i la finalitat, els principis rectors i l'àmbit d'aplicació.
- **El títol I** fa referència a la investigació i producció de dades en matèria de violències sexuals.
- **El títol II** contempla les mesures de prevenció i sensibilització i regula la detecció de les violències sexuals.
- **El títol III** està dedicat íntegrament a la formació de tots els professionals de diferents especialitzacions que intervenen en l'àmbit.
- **El títol IV** estableix els mecanismes i instruments per a la garantia del dret a l'assistència integral, especialitzada de les dones, nens/nenes i adolescents víctimes de violències sexuals.
- **El títol V** fa referència a l'actuació de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat.
- **El títol VI** estableix l'accés i l'obtenció de justícia, fent èmfasi en l'acreditació del delictes i en la protecció, l'acompanyament i la seguretat de les víctimes.
- **El títol VII** regula el dret a la reparació de les víctimes.
- **El títol VIII** parla de les mesures a implementar per a la correcta aplicació de la llei a nivell institucional.

Violències sexuals. Tipologies (primer apartat del preàmbul de la Llei)

Es consideren violències sexuals els actes de naturalesa sexual no consentits o que condicionen el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat, la qual cosa inclou **l'agressió sexual, l'assetjament sexual i l'explotació de la prostitució aliena, així com tots els altres delictes previstos en el Títol VIII del Llibre II de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, orientats específicament a protegir persones menors d'edat.**

Les violències sexuals **no són una qüestió individual**, sinó social; i no es tracta d'una problemàtica conjuntural, sinó estructural, estretament relacionada amb una determinada cultura sexual arrelada en patrons discriminatoris que ha de ser transformada. Al mateix temps que s'infligeix un mal individual a través de la violència sobre la persona agredida, es repercuteix de manera col·lectiva sobre el conjunt de les dones,

² Las denuncias por violencia sexual crecen un 65% en la última década en Cataluña. El País, 27/06/22. <https://elpais.com/espana/catalunya/2022-06-27/las-denuncias-por-violencia-sexual-crecen-un-65-en-la-ultima-decada-en-cataluna.html>

nes i nens que reben un missatge d'inseguretat i dominació radicat en la discriminació, i sobre tota la societat, en la reafirmació d'un ordre patriarcal. Per això, la resposta a aquestes violències ha d'emergir de l'àmbit privat i situar-se indiscutiblement en l'esfera del públic, com **una qüestió d'Estat**.

Àmbits objectiu, subjectiu i territorial d'aplicació de la Llei orgànica (article 1)

➤ **Objectiu**

L'àmbit d'aplicació objectiu d'aquesta Llei orgànica comprèn les violències sexuals, enteses com **qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit o que condicio el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat, incloent-hi l'àmbit digital**.

Es considera inclòs en l'àmbit d'aplicació, a efectes estadístics i de reparació, **el feminicidi sexual**, entès com a homicidi o assassinat de dones i nenes vinculat a conductes definides en el següent paràgraf com violències sexuals.

En tot cas es consideren violències sexuals **els delictes previstos³ en el Títol VIII del Llibre II de la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament con connotació sexual i la tracta con fines d'explotació sexual**. Es prestarà especial atenció a les violències sexuals comeses en **l'àmbit digital**, la qual cosa comprèn la **difusió de actes de violència sexual, la pornografia no consentida i la infantil en tot cas, i l'extorsió sexual a través de mitjans tecnològics**.

➤ **Subjectiu i territorial**

És aplicable a les dones, nenes i nens que hagin estat víctimes de violències sexuals a Espanya, amb independència de la seva nacionalitat i de la seva situació administrativa; o a l'estranger, sempre que siguin de nacionalitat espanyola.

Definició de consentiment (Disposició Final quarta)

La Llei introdueix una modificació de l'article 178 de la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, introduint què és el que cal entendre com a consentiment.

Estableix que serà castigat amb la pena de presó d'un a quatre anys, com a responsable d'agressió sexual, el que realitzi qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual d'una altra persona **sense el seu consentiment**. Afegeix que:

Només s'entendrà que hi ha consentiment quan s'hagi manifestat lliurement mitjançant actes que, en atenció a les circumstàncies del cas, expressin de manera clara la voluntat de la persona.

³ Agressions i abusos sexuals a dones i menors de 16 anys, assetjament sexual, exhibicionismes i provocació sexual, prostitució, explotació sexual i corrupció de menors.

Previsions que afecten a les administracions públiques

Principis rectors que han de regir les actuacions dels poders públics en la matèria (article 2)

- a) **Respecte, protecció i garantia dels drets humans i fonamentals** → l'actuació institucional i professional duta a terme en el marc de la present llei orgànica s'orientarà a respectar, protegir i garantir els drets humans previstos en els tractats internacionals de drets humans.
- b) **Diligència deguda** → la resposta davant les violències sexuals s'estendrà a totes les esferes de la responsabilitat institucional com ara la **prevenció, protecció, assistència, reparació a les víctimes i promoció de la justícia**, i estarà encaminada a garantir el reconeixement i exercici efectiu dels drets.
- c) **Enfocament de gènere** → les administracions públiques inclouran un enfocament de gènere fonamentat en la comprensió dels estereotips i les relacions de gènere, les seves arrels i les seves conseqüències en l'aplicació i l'avaluació de l'impacte de les disposicions de la llei orgànica, i promouran i aplicaran de manera efectiva polítiques d'igualtat entre dones i homes i per a l'empoderament de les dones i les nenes.
- d) **Prohibició de discriminació** → les institucions públiques garantirán que les mesures previstes en aquesta llei orgànica s'apliquin sense cap discriminació per motius de sexe, gènere, origen racial o ètnic, nacionalitat, religió o creences, salut, edat, classe social, orientació sexual, identitat sexual, discapacitat, estat civil, migració o situació administrativa, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
- e) **Atenció a la discriminació interseccional i múltiple** → la resposta institucional tindrà especialment consideració a les víctimes de violències sexuals afectades per altres factors superposats de discriminació, com ara l'origen racial o ètnic, la nacionalitat, la discapacitat, l'orientació sexual, la identitat sexual, l'edat, la salut, la classe social, la migració, la situació administrativa o altres circumstàncies que impliquen posicions més desavantajoses de determinats sectors per a l'exercici efectiu dels seus drets.
- f) **Accessibilitat** → es garantirà que totes les accions i mesures que recull aquesta llei orgànica siguin concebudes des de l'accessibilitat universal, perquè siguin comprensibles i practicables per totes les víctimes, de manera que els drets que recull es facin efectius per a víctimes amb discapacitat, en situació de dependència, amb limitacions idiomàtiques o diferències culturals, per a dones majors i per a nenes i nens.
- g) **Empoderament** → totes les polítiques que s'adoptin en execució de la present llei orgànica posaran els drets de les víctimes en el centre de totes les mesures, adoptant un enfocament victimocèntric i dirigint-se en particular a respectar i promoure l'autonomia de les víctimes i a donar eines per a empoderar-se en la seva situació particular i evitar la revictimització i la victimització secundària.

- h) **Participació** → en el disseny, aplicació i avaluació dels serveis i les polítiques públiques previstes en aquesta llei orgànica, es garantirà la participació de les víctimes de violències sexuals i de les entitats, associacions i organitzacions del moviment feminista i la societat civil, incloses les organitzacions sindicals i empresarials, amb especial atenció a la participació de les dones des d'una òptica interseccional.
- i) **Equitat territorial** → totes les polítiques que adoptin les administracions públiques per a l'execució de la present llei han de tenir com a objectiu assegurar l'equitat en l'accés als serveis i recursos en els territoris de la seva competència, considerant especialment les zones rurals i perifèries urbanes.
- j) **Cooperació** → totes les polítiques que s'adoptin en execució de la present llei orgànica s'aplicaran per mitjà d'una cooperació efectiva entre totes les administracions públiques, institucions i organitzacions implicades en la lluita contra les violències sexuals.

Prevenició i sensibilització en l'Administració Pública, els organismes públics i els òrgans constitucionals

(article 13)

Les administracions públiques, els organismes públics i els òrgans constitucionals han de promoure condicions de treball que evitin les conductes que atemptin contra la llibertat sexual i la integritat moral en el treball, incidint especialment en l'**assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe, inclosos les comeses en l'àmbit digital**. Així mateix, han d'arbitrar **procediments o protocols específics** per a la seva prevenició, detecció precoç, denúncia i assessorament als qui hagin estat víctimes d'aquestes conductes.

Les administracions públiques competents i els seus organismes vinculats o dependents han de promoure la informació i sensibilització i han d'oferir formació per a la protecció integral contra les violències sexuals al personal al seu servei, autoritats públiques i als càrrecs públics electes.

Protecció de dades i limitacions a la publicitat (article 50)

En les actuacions i procediments relacionats amb la violència sexual es protegirà la intimitat de les víctimes, i especialment les seves dades personals.

Recuperació i garanties de no repetició (article 55)

Les administracions públiques han de garantir les mesures necessàries per a procurar la completa recuperació física, psíquica i social de les víctimes a través de la xarxa de recursos d'atenció integral. Així mateix, han de promoure el restabliment de la seva dignitat i reputació, la superació de qualsevol situació d'estigmatització i el dret de supressió aplicat a cercadors en Internet i mitjans de difusió públics.

Reparació simbòlica i enfocament reparador integral transformador (article 57)

La reparació simbòlica per a les víctimes de violències sexuals ha d'incloure, per part dels poders públics, el reconeixement de la violència i declaracions institucionals que restableixin la dignitat i reputació de les víctimes sempre des d'un enfocament reparador integral transformador.

Les administracions públiques, a més, han de promoure el compromís col·lectiu contra les violències sexuals i el respecte per les víctimes.

Els poders públics han d'impulsar accions de rebuig a les violències sexuals i adoptar les mesures necessàries per a evitar la repetició del delictes.

Previsions específiques per als ens locals

Recerca i producció de dades

L'article 4 preveu que l'Administració General de l'Estat, en col·laboració amb les comunitats autònomes i les entitats Locals, realitzarà i mantindrà actualitzat **un mapa de recursos d'atenció a les víctimes de violències sexuals.**

A aquests efectes, la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, amb el suport de l'Observatori Estatal de Violència sobre la Dona, o els organismes estatals i autonòmics competents en polítiques d'igualtat, actuarà com a òrgan permanent de recollida i anàlisi de la informació sobre les diferents formes de violència sexual per a, entre altres, elaborar recomanacions i propostes d'acció destinades a l'erradicació de les violències sexuals que es posaran a la disposició del departament competent en matèria d'igualtat, les comunitats autònomes i les entitats locals. Aquestes recomanacions i propostes estaran dirigides tant a les administracions públiques com a empreses i particulars.

Mesures de prevenció i sensibilització

L'article 16 fa referència als espais públics segurs. L'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes amb competències en la matèria, faran costat a les entitats locals perquè desenvolupin polítiques urbanístiques i de seguretat amb enfocament de gènere que garanteixin que els espais públics dels municipis siguin segurs i accessibles per a totes les dones, les nenes i els nens.

Col·laboració policial

L'article 46 estableix que el Govern de l'Estat, a través d'acords amb les comunitats autònomes i les entitats locals, promourà **la formació i la col·laboració de les policies autonòmiques i locals** amb la finalitat de millorar la resposta policial enfront de les diferents formes de violència sexual, especialment quant a la primera atenció i a la protecció de víctimes en situació de risc. Per a això, revisarà i actualitzarà els acords i protocols en matèria de col·laboració entre els diferents Cossos i Forces de Seguretat.

Dret a la reparació de les víctimes

A l'**article 56** s'indica que l'Administració General de l'Estat i les administracions de les comunitats autònomes amb competències en la matèria rebran fons per a **fer efectiu el dret a la reparació de les víctimes**, resultants de l'execució dels béns, efectes i guanys decomissats pels jutges i tribunals als condemnats pels delictes previstos en l'article 127 bis del Codi Penal.⁴

Aquests fons podran destinar-se a finançar les ajudes establertes en l'article 55.2⁵ d'aquesta llei orgànica, així com mesures d'inserció laboral i foment de l'autonomia econòmica, dirigides prioritàriament a les víctimes d'explotació sexual i tracta amb finalitats d'explotació sexual, en coordinació amb les comunitats autònomes i les entitats locals.

Dret a l'atenció integral

La disposició final Novena modifica l'article 19 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere en el sentit següent:

Les dones víctimes de violència de gènere tenen dret a serveis socials d'atenció, d'emergència, de suport i acolliment i de recuperació integral. L'organització d'aquests serveis per part de les comunitats autònomes i les Corporacions Locals respondrà als principis d'atenció permanent, actuació urgent, especialització de prestacions i multidisciplinarietat professional.

El punt següent d'aquest article desenvolupa de quina manera s'aterren aquests principis que han de regir les actuacions.

Així, l'**atenció multidisciplinària** implicarà especialment:

- a) Informació a les víctimes
- b) Atenció psicològica.
- c) Suport social.
- d) Seguiment de les reclamacions dels drets de la dona.
- e) Suport educatiu a la unitat familiar.
- f) Formació preventiva en els valors d'igualtat dirigida al seu desenvolupament personal i a l'adquisició d'habilitats en la resolució no violenta de conflictes.

⁴ Delictes previstos article 27 bis Codi Penal: delictes de tràfic d'éssers humans, delictes relatius a la prostitució i a l'explotació sexual i corrupció de menors i delictes d'abusos i agressions sexuals a menors de setze anys, delictes informàtics dels apartats 2 i 3 de l'article 197 i l'article 264, delictes contra el patrimoni i contra l'ordre socioeconòmic en els supòsits de continuïtat delictiva i reincidència, delictes relatius a les insolvències punibles, delictes contra la propietat intel·lectual o industrial, delictes de corrupció en els negocis, delictes de receptació de l'apartat 2 de l'article 298, delictes de blanqueig de capitals, delictes contra la hisenda pública i la Seguretat Social, delictes contra els drets dels treballadors dels articles 311 a 313, delictes contra els drets dels ciutadans estrangers, delictes contra la salut pública dels articles 368 a 373, delictes de falsificació de moneda, delictes de suborn, delictes de malversació, delictes de terrorisme, delictes comesos en el si d'una organització o grup criminal.

⁵ Les administracions públiques podran establir ajudes complementàries destinades a les víctimes que, per l'especificitat o gravetat de les seqüeles derivades de la violència, no trobin una resposta adequada o suficient en la xarxa de recursos d'atenció i recuperació, els qui podran rebre ajudes addicionals per a finançar els tractaments sanitaris adequats, incloent-hi els tractaments de reconstrucció genital femenina, si fossin necessaris.

g) Suport a la formació i inserció laboral

A aquest efecte, els serveis

- 1) **han d'adoptar fórmules organitzatives** que, per l'especialització del seu personal, per les seves característiques de convergència i integració d'accions, garanteixin l'efectivitat dels indicats principis, assegurant, en tot cas, la disponibilitat, accessibilitat i qualitat d'aquests. En tot cas, es procurarà una distribució territorial equitativa dels serveis i es garantirà la seva accessibilitat a les dones de les zones rurals i altres zones allunyades.
- 2) **han d'actuar coordinadament** i en col·laboració amb els Cossos de Seguretat, els Jutjats de Violència sobre la Dona, els serveis sanitaris i les institucions encarregades de prestar assistència jurídica a les víctimes de l'àmbit geogràfic corresponent. Aquests serveis podran sol·licitar a l'òrgan judicial les mesures urgents que considerin necessàries.

Aquesta prestació de serveis s'estén també a **les persones menors que es trobin sota la pàtria potestat o guarda i custòdia de la persona agredida, o convisquin en contextos familiars en els quals es cometen actes de violència de gènere**. A aquest efecte, els serveis socials hauran de comptar amb personal específicament format per a atendre els menors, amb la finalitat de prevenir i evitar de manera eficaç les situacions que puguin comportar danys psíquics i físics als menors que viuen en entorns familiars on existeix violència de gènere. En particular, hauran de comptar amb professionals de la psicologia infantil per a l'atenció de les filles i fills menors víctimes de violència de gènere, inclosa la violència vicària.

Especial esment als drets de les funcionàries públiques (article 40)

Les funcionàries públiques víctimes de violències sexuals tindran dret a la reducció o a la reordenació del seu temps de treball, a la mobilitat geogràfica de centre de treball i a l'excedència en els termes que es determinin en la seva legislació específica.

Les absències totals o parcials al treball motivades per la situació física o psicològica derivada de la violència sexual soferta per una dona funcionària **es consideraran justificades i seran remunerades** quan així ho determinin els serveis socials d'atenció o els serveis de salut, segons sigui procedent, sense perjudici que aquestes absències siguin comunicades per les funcionàries a la seva Administració al més aviat possible.

L'acreditació de les circumstàncies que donen lloc al reconeixement dels **drets de mobilitat geogràfica** de centre de treball, excedència i reducció o reordenació del temps de treball es realitzarà en els termes

establerts en l'article 37⁶

Per a més informació:

Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual. BOE núm. 215, de 7 de setembre de 2022. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-14630>

⁶ L'article 37 estableix els següents mitjans d'acreditació: informe dels serveis socials, dels serveis especialitzats en igualtat i contra la violència de gènere, dels serveis d'acollida destinats a víctimes de violències sexuals de l'Administració pública competent, o de la Inspecció de Treball i de la Seguretat Social, als casos objecte d'actuació inspectora; per sentència recaiguda en l'ordre jurisdiccional social; o per qualsevol altre títol, sempre que això estigui previst a les disposicions normatives de caràcter sectorial que regulin l'accés a cadascun dels drets i recursos